

Delavska Pravica

Glasiilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.—. ~ Cena: za 1 mesec Din 4.—, za četrlet Din 10.—, za pol leta Din 20.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Delavske zbornice, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. — Štev. čekovnega računa 14.900

Pozdravljamo!

V nedeljo 4. t. m. je bil velik javni nastop Kmečke zveze na Brezovici. Njen namen je »organizirati med Slovenci silen in udaren kmečki pokret, kateri bo kmetu, najvažnejšemu stanu v naši državi, priboril one pravice in ono gospodarsko stanje, ki mu po naravnih zakonih pripada.« Poročevalci so izpregovorili sledeče zahteve:

Govornik Brodar: Skrajni čas je že, da kmet organiziran poseže v borbo, dovolj je bilo obljub pri vsakih volitvah, nihče jih ni izpolnil. Prvo zahtevamo kmečko zbornico, za svobodno volitev stanovskega zastopstva, da ne bo mogoče vsakemu političnemu režimu rušiti kmečkega gospodarstva.

Govornik Šubelj prikazuje nevzdržni položaj kmeta, ki naj se združen bori za omiljenje davkov, za pravično ureditev cen pridelkov in tako odvrta zapadanje našega kmeta v prazne obljube komunizma.

Govornik dr. Voršič: Majhen slovenski narod, ogrožen od vseh strani od imperialističnih velikih narodov, izgublja na svojih silah zaradi političnih trenj — ko bi moral stati kompakten na braniku svoje neodvisnosti. Ali ne bi našle politične stranke pri načrtnem gospodarjenju hvaležnega dela? K. Z. hoče, da se tudi naša javna politika posveti izključno gospodarskim in socialnim vprašanjem našega kmečkega ljudstva.

Sprejete resolucije zahtevajo: čimprejšnjo uzakonitev najnižjih cen kmečkim pridelkom in kaznovanje krivičnega navijanja cen; ureditev živinskih pasem, kot jih zahteva načrtno gospodarjenje kmeta; regulacijo Save in Ljubljane, da se osvoji in izboljša slovenska plodna zemlja; več zahtev za spreminjanje mitnin, ki krivično obremenjujejo kmeta.

Ob tem javnem nastopu KZ smo postali pozorni:

ker vnaša novo delavnost v vrste našega kmeta, ki je slovenskemu narodu korenina, katerega smatramo za izvir vsega narodnega udejstvovanja, in želimo, da zajame nove življenjske sokove, ki bodo vsi naši, iz naše rodne zemlje;

ker zahteva odločno svoje kmečke zbornice, kakršne mi delavci sicer imamo, pa nam v polni meri še ne godijo;

ker postavlja zahteve po izboljšanju socialnega stanja našega kmeta, po uzakonitvi najnižjih cen kmečkih pridelkov, od katerih mi živimo in jih za naše žulje kupujemo;

ker je izšel iz naše slovenske katoliške skupnosti, kateri smo se mi tudi vedno prištevali. Ta nastop nam je vesel znanilec, da se bo mogel ob bok našega krščansko-socialnega delavca postaviti ves močan in strokovno združen naš kmet.

Za nas je ta klie KZ razveseljiv in ga pozdravljamo!

Samo enkrat smo bili vabljeni, da v slovenski katoliški skupnosti povemo naše zahteve, in smo dejali: organizirajte našega kmeta v močnih kmečkih zvezah in te zveze naj z delavskimi strokovnimi zvezami vodijo našo gospodarsko in socialno politiko.

Nimamo odgovora, leto bo tega, odgovorila nam je Brezovica.

Vemo mi delavci, da narod mora svojo korenino negovati, ji dovajati hranilnih sokov. Poznamo posebno strukturo pridelovanja slovenskega kmeta; njegovo borno in skopo zemljo. Zato bodo njegove prodajne cene višje kot v Banatu, zato bomo mi morali biti najsposobnejši delavci v državi in služiti višje dneve; zato bosta naš kmet in naš delavec združena v močnih stanovskih organizacijah, da se

bosta mogla družno dogovarjati in si braniti z medsebojno podporo svoj obstoj.

V dobri nameri razmišljamo še te vrstice. Mi krščansko-socialni strokovničarji si gradimo močno, delavsko, samostojno organizacijo. Veliko je bilo za to potrpeti. Bili so nas od vseh strani, vedno so nas spotikovali, odpirale so se izglajene poti levo in desno, ravno pot utirati je bilo najtežje. Brez glasila, ki ga s pritrgljaji od ust sami vzdržujemo, bi naš glas v javnosti zatrl. Vsakega posebej od naših 7000 članov so vlekli za rokav in za vrat od naše skupnosti, vsak posebej je moral preslišati vse grožnje in vabljeve glasove — in vendar vzdržati. Enega pa smo se zmeraj zavedali: delavska organizacija mora biti delavska, iz njega, za njega, vedno z njim, ali je pa ni! — In še

Po tekstilni stavki

Komaj je velika tekstilna stavka končana, se že javljajo spremljevalci, ki običajno sledijo taki stavki. V glavnem je velika kritika. Kritika zveni v tem: Delavske strokovne organizacije so odpovedale; delavstvo je prekoračilo meje; delavstva so se polastili in ga zavedli razni zlofinski elementi. In slično.

Vsa taka kritika pa je le radi tega, ker ostajajo ljudje na površju, ker nočejo ali pa ne morejo prodreti do jedra. Gotovo je nesporno, da je mogoče voditi strokovne stavke le z organiziranim delavstvom. Kajti pri stavki mora poleg drugega vladati disciplina, disciplina je pa mogoča le pri zavednem delavstvu, zavedno delavstvo pa prihaja izključno iz delavskih strokovnih organizacij.

Kako je v tem pogledu s tekstilci? Sicer nimam na razpolago točne statistike, vendar pa je splošno mnenje, da je tekstilnega delavstva organiziranega največ pištlih 20%. Torej odziv za delavsko strokovno organizacijo silno slab.

Kaj je vzrok? Nezanimanje? Možno, zlasti tam, kjer doteka delavski element v tovarno iz kmečkega človeka. Tak človek ima doma hrano in stanovanje. Ne ve še, kaj pomeni, da si mora ustvarjati eksistenco le z delom svojih rok. To ve le industrijski delavec, popoln proletarec.

Vendar pa ni ta okoliščina glavni vzrok, da je odstotek organiziranega delavstva med tekstilnim delavstvom tako nizek. Vzrok je drugod. Podjetniki namreč po načrtu in z železno doslednostjo preprečujejo ustanovitev delavske strokovne organizacije, kjer pa je ne morejo preprečiti, pa silno otežujejo delo strokovni organizaciji.

Kdor ne pozna razmer, bo menil, da pretiravam. Pa ni tako. Podjetnik noče delavske strokovne organizacije. Zato je bil organiziran boj proti kolektivnim pogodbam. Zato brezobziren boj proti najmanjšemu gibanju v obratih za delavsko strokovno organizacijo. Zato se dogaja po podjetjih tole: Če zazna podjetnik, da je nastopil zaveden delavec ali zavedna delavka, ki agitira za delavsko strokovno organizacijo, izvaja proti nje prav gotovo posledice: pri delu ga šikanira, mu daje slabše delo, ga odpusti iz dela. Pri tem se poslužuje prav ciničnih sredstev. Na delavcu, ki ni bil leta in leta nič kaznovan, ki je bil vedno prvovrstno kvalificiran, najde naenkrat tako napako, da ni več sposoben za delo v tovarni, radi česar ga mora odpustiti. Nekateri podjetniki hočejo pridobiti zavedne delavce s tem, da jim ponujajo boljše položaje in druge ugodnosti.

mora biti iskreno tovariška in dosledno demokratična. Lahko nas pomandraj, mogoče je, da jo izdamo, tako organizacijo bodo slovenski katoliški delavci imeli, na naše mesto bodo lahko stopili drugi, boljši, delati bodo vendar morali, kot smo dosedaj mi.

Slovenska kmečka zveza bo vstala in uspela. Biti bo morala enako vsa kmečka, vsa slovenska in vsa ljudska. Prebresti bo morala nebroj ovir, ki ji bodo vedno hoteli izkrivljati ravno in odločno pot. In vodstvo ji bo moralo biti čisto in neomajno, če bo to klonilo, bo prišlo drugo, še boljše. Veselili bi se, če tak pokret izide iz slovenske katoliške skupnosti in prinese veliko olajšavo tvarnih in duhovnih tegob pri nas doma in še odsoplenje v celam našem narodu.

Naše delavske zveze bi tedaj mogle celo upati, da v svojih borbah za veljavo in za tvarne dobrine proti narodu tujemu denarnemu pritisku dobetrdna pleča v oporo.

Če so značajni, gredo ob prvi priliki iz podjetja. Podjetnikom pridno pomagajo vodilni nastavljenici. Oboji vedo zakaj?

Posledice so silno grozne. Delavstvo izgubi zaupanje v lastno moč, mora se potuhiniti. Dobro ve, da se mu godi krivica, da pa je proti tem krivicam brez moči. Zato se naseli v njegovo notranjost obup, gnev, sovraštvo. V takem delavstvu je vulkan. Tako delavstvo je demoralizirano. Tako delavstvo težko pripravi do boja. Morajo biti razmere v resnici težke, nevzdržne, da se zgane. Če se pa zgane, gre svojo pot, to je radikalno pot. Težko zaupa pomirjevalni besedi, takoj te sumi, da si simpatizer podjetnika in njegovih stiskalcev. Pri takih razmerah bo vsak, ki hoče posredovati, žel neuspeh, pa naj še tako dobro misli in dobro hoče, pa naj bo to že kdorkoli.

Ta stavka je pa vseeno pokazala, da so v našem delavstvu še lepi zakladi. Presenetilo me je, ko sem bral, da so se na željo delavstva vršile po tovarnah prvo nedeljo službe božje? Naslednjo nedeljo so podjetniki prepovedali duhovnikom vstop v tovarne, da so »ščitili« svoje lastninske pravice.

Nekateri so se med stavko v tovarni izpozabili. Toda delavstvo je takoj, ko je to zazpazilo, napravilo red. Sicer so hoteli meščansko usmerjeni ljudje izrabljati tak dogodek, toda niso pomislili, kdo nosi krivdo za take izpozabe. Le vprašajte delavke, kako morajo biti na razpolago v tovarnah temu ali onemu, da si ohranijo svojo borno eksistenco! Saj so take stvari obče znane, pa ni prav nobene akcije za njih odpravo od družbe kot take.

Zakaj sem napisal te vrstice? Ne zaradi tega, da bi delal očitke, ampak da bi se iz preteklih dogodkov učili, če smo sploh sposobni. Bojim se, da bodo podjetniki porabili nastale razmere za »čiščenje«. Značilno je, da so žrtve čiščenja zopet najbolj zavedni delavci. Tovarna Glanzmann v Trzinu je proglasila za taka »elementa«, ki spadajo pod čiščenje, dva delavska voditelja — Zupana in Sova —, o katerih je znano, da sta zelo resna in poštena človeka. Ista pesem bo skoraj gotovo tudi v drugih podjetjih. Notranji prepad med delavcem in podjetnikom bo torej še večji. Kdo nosi za to odgovornost?

Napisal sem jih tudi zaradi delavstva. Res je, da so nekateri iz delavskih vrst postopali tako, da ne moremo odobravati njihovih dejanj. Toda o

Rudarji

Vse skupine rudarjev JSZ obveščam, da se bo vršila v nedeljo 11. oktobra t. l. ob 10 dopoldne seja strokovnega odbora rudarjev v prostorih tajništva skupine Trbovlje. Na sejo so vabljeni predsedniki in tajniki rudarskih skupin. — Predsednik.

Trbovlje. Vse člane opozarjamo na plačevanje članarine, ker le tisti je član, ki svoje prispevke v redu poravnava. Neredno plačujoči člani povzročajo težkoče blagajniku kakor vsemu odboru. — Kdor s prispevkom zaostane dva meseca, preneha avtomatično biti član po poslovniku in nima pravice do tega, kar mu lahko nudi organizacija. Izpolnjujmo svoje dolžnosti.

Huda jama. V nedeljo 4. t. m. smo imeli izredno dobro uspehi članski sestanek rudarjev za obrat Liša v prostorih Stokavnika pri Sv. Jederti. Stalež članstva se ponovno dviga, zavednost in medsebojno zaupanje raste. Bojazljivost in strahopetnost se z žalostjo umikata agilnosti ter energičnim nastopom. Delavec se zaveda ne samo svojih dolžnosti, ampak tudi pravic! Tovariši so postali ne samo agilni, ampak tudi visoko iniciativni. V svesti so si, v čem je njih bodočnost. V strokovni organizaciji in globoki strokovni izobrazbi. Trda je ledina, a kljub temu se reže brazda na globoko in široko. Kleno zrno, dobra žetev. Mnogo truda in žrtve, toda uspehi se kažejo. Preganjani in šikanirani tovariši naše JSZ lahko s ponosom pogledamo vsakomur v obraz, v svesti si, da pravica zmaga in mora zmagati. Tovariši, sodite po delu. Spoštujte in zaupajte svoji organizaciji JSZ ter njenim zaupnikom. V svesti smo si, da smo na pravi poti, zato, dragi tovariši, z vero v Boga, v ljubezni do bližnjega in roko v roki v borbo za boljšo bodočnost. Zavedajte se svojih dolžnosti do organizacije, le tako bo tudi ona lahko vaša nepremagljiva trdnjava in zaščitnica. V slogi je naša moč in v skupnosti naša rešitev.

Iz naših okrožij

V nedeljo 4. oktobra t. l. se je vršil že drugi okrožni sestanek skupin JSZ prevaljskega okraja. Na sestanku so bile razen skupine iz Prevalj zastopane vse skupine. Sestanek se je vršil v Guštanju. Vodil ga je predsednik guštanske skupine kovinarjev tov. Kotnik. Poročilo o delu centrale je podal tov. Rozman Joško iz Ljubljane. V svojem govoru je pojasnil, kakaj JSZ sklicuje okrožne sestanke in kaj naj bo predvsem naloga teh sestankov. Kratko je orisal tudi potek in razvoj borbe tekstilnega delavstva za kolektivno pogodbo. Po njegovem poročilu so dali poročila o stanju in delu skupin posamezni zastopniki. Iz vseh je izzvenela želja, da se taki sestanki vrše redno vsak mesec, da bodo tako zastopniki in aktivnejši delavci v skupinah mogli dobiti potrebna navodila in pojasnila za njihovo delo. V razgovoru, v katerega so živahno posegali vsi navzoči, je bilo videti, da smo tudi v oddaljenejših krajih potrebni večjih in tesnejših stikov s centralo. Ako se bo to delo nadaljevalo, bomo gotovo tako številčno kot strokovno napredovali. Prihodnji sestanek bo sklican v Prevaljah.

Kranj. V nedeljo 11. t. m. se bo vršil v Kranju okrožni sestanek skupin JSZ kranjskega okraja. Vabljene so vse skupine v okraju in to Žiri, Skofja Loka oblačilni in tekstilni, Tržič, Jezersko in vse plačilnice. Prosimo, da pošljejo vse omenjene skupine svoje zastopnike. Obenem vabimo organizacijske in obratne zaupnike kakor tudi celokupni širši odbor kranjske skupine. Za vse in vsakega obvezno. Seja bo ob 10 dopoldne; prišel bo centralni zastopnik, ki bo poročal o tekočih vprašanjih in bodočem delu.

tem kdaj pozneje. To je stvar delavstva. Razmere so pa take, da ni sedaj čas za to. Pustiti moramo medsebojna natolcevanja, zavedati se moramo, da je položaj delavstva težji, kakor je bil kdaj prej. Nasprotniki delavstva bodo skoraj gotovo podvojili svoje sile, da delavstvo še bolj razbijajo, kakor je že. Zato je naša naloga, za katero smo odgovorni ne le pred svojo vestjo, ampak tudi pred delavstvom, da delavstvo dvigamo in stremimo zlasti za njegovo notranjo konsolidacijo, da ga v njegovem pravičnem boju podpiramo z vsemi silami.

Anton Marinček.

Tekstilno delavstvo

Jarše. V zadnji številki »Delavske pravice« najavljeni sestanek za nedeljo 4. t. m. se ni vršil, pač pa se bo vršil ta sestanek v nedeljo 11. oktobra ob 10 dopoldne v prostorih gostilne pri Boštnerju (Bunkežu). Prišel bo zastopnik centrale. Vsi in točno! — Odbor.

Otiški vrh. Odpovedana kolektivna pogodba. Jugoslovanska strokovna zveza v Mariboru je z dopisom z dne 1. oktobra 1936 odpovedala dosedanje kolektivno pogodbo za delavstvo, zaposleno v tekstilni tovarni Ornik & Mitrovič v Otiškem vrhu. Vzrok odpovedi je nova kolektivna pogodba za vse tekstilno delavstvo v vsej dravski banovini, ki je stopila v veljavo.

Otiški vrh. Sestanek bo v nedeljo 11. oktobra po sv. maši za tekstilno delavstvo tovarne Ornik & Mitrovič v gostilni Namož v Sv. Janžu. Ker se bo obravnavala sedanja in nova kolektivna pogodba in vse važne strokovno-organizacijske zadeve, pridite vsi delavci in delavke! Govoril bo tov. Rozman P. iz Maribora.

Otiški vrh. Kakor v Mariboru Hutterjevi delavci, tako smo tudi mi tu v Otiškem vrhu dobili plačan štrajk. Tri dni smo pokazali solidarnost z vsem tekstilnim delavstvom, ki se je borilo za sklenitev nove in skupne kolektivne pogodbe. Imeli smo zelo srečno roko, da nas ni zgrabila strast divje stavke, in šele danes spoznamo, kako dobro je, ako se delavstvo pokorava disciplini in navodilom svoje strokovne organizacije. Zato, tovariši in tovarišice, če hočete, da bomo vedno prav storiili, tedaj se prav vsi držite in pristopite v našo organizacijo Jugoslovansko strokovno zvezo. Več je organizacij v eni tovarni, več je zmešnjave,

nereda in nesreče za delavstvo. Delajmo povsod za enotno organizacijo krščanskega delovnega ljudstva!

Kovinarji

Guštanj. Po daljšem presledku se je v nedeljo 4. oktobra vršil pri nas zopet članski sestanek. Sestanek je bil razmeroma dobro obiskan. Pristopilo je tudi nekaj novih članov. Sestanek je vodil predsednik tov. Kotnik. Kot zastopnik centrale je poročal tov. Rozman Joško iz Ljubljane. V svojem govoru je obrazložil važnost kolektivne delavske pogodbe in način, kako se mora delavstvo boriti, da pogodbo ne samo doseže, marveč tudi uveljavi. Obrazložil nam je tudi potek stavke tekstilnega delavstva in vse težave, ki jih ima delavstvo tudi drugje v borbi za vsakdanji kruh. Članstvo je izrazilo željo, naj bi bili sestanki bolj pogosti, kajti le v tem slučaju, ako se bomo večkrat sestajali, bo rastla naša moč in delavska zavest. Iz poročil, ki jih je podal o delu JSZ, smo videli, da vrši JSZ res pravo strokovno delo za dobrobit našega delavca. Na nas je samo naloga, da jo čimbolj podpremo z rednim plačevanjem članarine in aktivnim ter nesebičnim delom tudi po naših skupinah.

Duplica. Vse člane in članice obveščamo, da se bodo vršili sedaj v jesenskem in zimskem času članski sestanki naše skupine ob nedeljah popoldne pri Herletu (Planavsku) in to zaradi današnjega delovnega časa, pa tudi več se lahko ob nedeljah pogovorimo. — Prvi tak sestanek se bo vršil v nedeljo 11. oktobra ob popoldne. Sestanka se zanesljivo udeležite vsi člani in članice. Torej drugo nedeljo v oktobru vsi na sestanek.

Najbolj se boste očuvali prehlada

če si nabavite

STRIC TIVAR
SPECIJALIST

Rp.
Tivar
Hubertus
Din 320.-
Stric Tivar

TIVAR
NEPREMOČLJIVI
HUBERTUS

TIVAR OBLEKE

Ali si že naročil
Krehove knjižnice?

Drobne vesti

V 50 občinah na Hrvaškem so bile zadnje nedelje občinske volitve. Zmagale so povsod liste bivše HSS.

Po podpisu trgovinske pogodbe z Italijo je dal predsednik vlade dr. Stojadinović uradno izjavo. Dejal je, da je vlada zadovoljna z novo pogodbo. Terjatve, ki jih ima naša država napram Italiji v višini 250 milijonov dinarjev, se bodo poravnale z državnimi nabavami. V bodoče bomo izvažali v Italijo toliko, kolikor bomo od tam uvažali. Pred uvedbo sankcij je prekašal naš izvoz v Italijo italijanski uvoz k nam za dve tretjini in smo v Italijo sploh največ izvažali. Sedaj se bo moglo uvoziti v Italijo različnih stvari za okoli 60 milijonov lir v 3 mesecih. Dr. Stojadinović je naglasil, da pomeni nova trgovinska pogodba tudi korak naprej k splošnemu zblizanju med Italijo in Jugoslavijo.

Jevtić in ž njim 20 poslancev so spet vstopili v JNS. 12 poslancev iz njegove skupine pa mu ni sledilo, marveč so sklenili ostati zvesti programu, na katerem so bili izvoljeni 5. maja 1935. Prav za prav pa med njimi ni nobenih načelnih razlik. Vendar grupiranje teh »voditeljev« še ni končano, ker se mnogi veljaki iz JNS z Jevtićem in njegovimi ne strinjajo.

Uredba o kmetijskih zbornicah je izgotovljena. V novem osnutku je prevladalo načelo, da spadajo kmetijski delavci v delavske zbornice, kar je edino pravilno. Vendar bodo tudi po tem osnutku imele kmetijske zbornice podobno kot delavske le posvečevalne pravice.

Dr. Spaho, drugi podpredsednik JRZ, je govoril na shodu v Tuzli. Dejal je, da se JRZ prizadeva dokazati Hrvatim, da morejo uresničiti svoje težnje le v veliki in močni Jugoslaviji. O monarhiji in edinstvu države ni govora. To so že ustvarjene zgodovinske narodne svetinje, o katerih se mi ne bomo nikoli razgovarjali. Vedno pa smo pripravljeni govoriti o notranji razdelitvi države. Velika in močna Jugoslavija je potrebna, ker nam je samo tako zagotovljena svoboda in enakopravnost.

Vrednost denarja bodo sedaj za Francijo znižale skoraj vse evropske države. Vrednost francoskega franka se je znižala za okoli 30 odstotkov; prav za toliko se je znižal švicarski frank, na katerega je bil dosedaj navezan tudi naš dinar. Češkoslovaška krona se bo znižala za 16 odstotkov, lira celo za 40. Druge države še razmišljajo, kako bodo prilagodile svojo valuto. Kakšne bodo posledice nove vrednosti denarja, se zaenkrat ne da točno predvideti. Vse vlade namreč strogo obljubljajo, da ne bodo pustile zvišanja cen, druginje in špekulacije, kar je v rednih razmerah običajna posledica razvrednotenja denarja. Pri takih finančnih operacijah so navadno najbolj prizadeti tisti, ki so navezani na svoj dnevni, tedenski ali mesečni zaslužek, to so delavci in nameščenci. Zato, ker delavske mezde in nameščenske plače ne gredo vzporedno z zvišanjem cen ali pa jim sledijo le v znatni razdalji. Take prilike pa zna industrija in velekapital sijajno izrabiti.

Iz Španije prihajajo poročila, da imajo uporniki za splošen napad na Madrid že pripravljenih 150.000 vojakov in 100 aeroplanov. Italija in Nemčija sta upornike dobro opremlili z orožjem. Letal so dobili uporniki preko Portugalske iz teh dveh držav čez 300. Tudi piloti so Italijani in Nemci. — Kakor poročajo, namerava vlada poslati vse premoženje španske narodne banke (12 milijard frankov) v Pariz.

Angleška vojna industrija bo dobavila Turčiji ves material, potreben za utrditve Dardanel. — Turčija bo naročila v Angliji tudi velike množine najmodernejšega orožja. Zgradile se bodo tudi v sami Turčiji tovarne za orožje. S tem v zvezi je baje že sklenjena med Anglijo in Turčijo tajna vojaška pogodba. Angleška narodna banka je otvorila Turčiji velike kredite. Vsega tega ne delajo Angleži iz ljubezni do turške republike, marveč le zato, da z njo zavarujejo vzhodni del Sredozemlja in — Sueski prekop.

Kongres katoliških časnika se je vršil v Rimu. Časnikarje je sprejel tudi sv. oče in jim v kratkem nagovoru poudaril, da je največja odlika katoliškega časnika ta, da vedno služi le resnici brez vseh pridržkov in da dviga moralne in religiozne vrline ljudstva.

Niti ene kolonije ne damo, je sklenila angleška konservativna stranka na svojem kongresu. To je odločen ne na vse, kar so kričali v Nürnbergu nemški fašisti. — Na prazniku žetve v Goslarju pa so nemški državni funkcionarji vpricho Hitlerja spet strupeno napadali — Rusijo.

Gostinčar Jože:

Ob 19 letnici smrti dr. J. Ev. Kreka

Slovensko delovno ljudstvo, posebno delavci in kmetje, so dolžni izredno hvaležnost možu — duhovniku, ki je prvi vložil in položil temelj splošnemu socialnemu gospodarstvu našega naroda. Inteligenca bi mu morala biti hvaležna, ker ji je odprl vrata med narod in ji dejansko pokazal polje, na katerem naj seje po njegovem vzoru seme izobrazbe in novega boljšega družabnega gospodarstva.

Mož, kateremu gre hvaležnost in spoštovanje vseh, je skromni duhovnik dr. Jan. Ev. Krek, katerega bi po njegovem doslednem, socialnem in kulturnem delu vsak veliki kulturni narod prišteval svojim velikanom. Mi Slovenci, ki smo bolj skromen in ponižen narod, pa zelo radi pozabljamo na naše res narodne in ljudske odličnjake.

Dr. Krek je s svojimi načeli, slonečimi na nauku krščanstva, imel namen preosnovati ljudsko življenje in splošno gospodarstvo na temelju splošne in resnično krščanske skupnosti. Da bi pa bilo to mogoče doseči, je zasnoval za delovne stanove genialne načrte glede organizacije in delavnosti posameznih stanov, po katerih bi mogli priti do dobrih socialnih življenjskih razmer.

Vsak stan naj si zasnuje svoje organizacije, po katerih bi mogel z združenimi močmi priti do boljšega gospodarstva in življenjskega zadovoljstva.

Dr. Krek je delal na povzdigu vseh delovnih stanov, vendar pa sta bila dva stanova najbližja njegovemu srcu — delavci in kmetje. V teh dveh stanih, ki sta številčno in po delu za bodočnost najpomembnejša, je gledal Krek bodočnost slovenskega gospodarstva in kulturnega napredka.

Pri srcu mu je bil delavski stan, ki je izročen na milost in nemilost brezsrčnemu in nekrščanskemu kapitalizmu v poljubno izkoriščanje, in za katerega se nihče ne briga. Saj so delavce poniževalno zasmehovali vsi oni, ki so mislili, da so že kot ljudje visoko nad človekom, ki si mora s težkim delom služiti v tuji fabriki ali delavnici svoj grenki kruh. Zato je posebno delavskemu stanu posvetil veliko svojega znanja in časa.

Krek je razumel in uvidel, da sta delo in inteligenca dve gonilni sili človeške družbe, ki sta poklicani odločevati o usodi človeštva in sta močni dovolj, da moreta spreminjati nazore človeštva. Radi tega je Krek uvidel, da je nujno potrebno, da kristjani zastavijo pri teh dveh velesilah vse moči v obrambo pred navalom kapitalističnega materializma in iz tega izhajajočih moralnih in protiverskih zmot. Zavoljo tega je hotel organizacije, v katerih bi se ljudje združili z namenom, da pridejo po krščanskih načelih do splošnega blagostanja.

Krek je v krščanstvu gledal ono veliko moč, ki je sposobna urediti socialno vprašanje. Radi tega je polagal krščanskim inteligentom na srce dolžnost, da gredo med delovno ljudstvo in tam razlagajo krščanska družabna načela, ki so napisana v evangelijih in naukih cerkvenih učnikov in veljajo za vse ljudi brez izjeme.

Z uveljavljanjem krščanskega socializma je Krek hotel gospodarsko dvigniti blagostanje delovnih slojev in s tem pomagati vsem drugim; obenem pa odvrniti in onemogočiti brezversko rovarjenje. On je dobro videl in vedel, da je samo potom krščanske pravičnosti mogoče zavrniti protiverske rovače, ki ravno iz zapostavljanja delovnega ljudstva kujejo svoje orožje proti krščanstvu in krščanskim socialistom. Oni mečejo med ljudstvo trditve, da krščanstvo ne bo nikdar osrečilo delavstva. »Saj je že staro blizu dva tisoč let, pa je delavec še vedno suženj bogatašev.« Ta očetek je Kreka bolel. Zato je šlo njegovo delo za tem, da se uvede v javno gospodarstvo krščansko družabno načelo.

S tega stališča je bil Krek tudi za kolektivno gospodarstvo v posameznih podjetjih. Delavci naj bodo sodeležniki in sogospodarji podjetja z vsemi dobrotami pa tudi z vsemi težavami.

Za strokovno zavest, splošno in izobrazbo je ustanovil Krek po vzorih tujezemskih kršč. strokovnih organizacij »Jugoslovansko strokovno zvezo«, kateri je zarisal pravce in delo, katerega ta zveza vrši točno po njegovi zamisli še danes, in izmed vseh po njemu ustanovljenih organizacij najboljše deluje.

Za splošno izobrazbo se je po Krekovem nasvetu »Delavska kršč. socialna zveza« spremenila v »Kršč. socialno zvezo«, ki naj bi bila kulturno središče slovenskih delovnih stanov. Zveza je

imela delavski značaj. Po Krekovi smrti so jo pa spremenili v »Prosvetno zvezo«, iz katere je pa izginil njen delavski značaj.

Krek je bil tudi odlični časnika. Udejstvoval se je pri delavskih listih »Glasnik« in »Naša moč«, kjer je predvsem razlagal svetovno socialno gibanje. Sodeloval je pri leposlovnih listih, kjer si je postavil lep spomenik. Za »Slovenca« in »Domoljuba« se je trudil z uvodnimi članki najboljše vrste. Zato se ga pa ob njegovi petdesetletnici nobeden teh listov ni spomnil. Kot socialni pisatelj je napisal knjigo »Črne bukve kmečkega stanu«, kjer je opisal socialno stanje kmečkega ljudstva na svetu. Zaradi te knjige ga je neki deželni poslanec počastil z imenom komunist. Napisal je tudi veliko delo »Socializem«, v katerem opisuje razvoj in struje socializma.

Bil je tudi državni in deželni poslanec, ki je vršil v teh poklicih najvestneje svojo dolžnost.

Krek je imel končno pa tudi veliko mogočih nasprotnikov. Nasprotstvo je izviralo iz političnih vzrokov. O tem pisati bi bilo treba veliko prostora, kar naš list za enkrat še ne prenese.

Dne 8. oktobra bo devetnajst let, odkar je dr. Krek zmujen in skoro od vseh zapuščen zatisnil za večno trudne oči in končal svoje plodnosno življenje v St. Janžu na Dolenjskem.

Dr. Janez Ev. Krek je sicer mrtev, toda živi naprej v srcih delovnih stanov in posebno delavcev! Slava možu dela, trpljenja in poštenja!

Opearsko delavstvo

Delavski sestanek priredi strokovna skupina »Vič-Dobrova« v nedeljo, 11. t. m., ob treh popoldne v dvorani gasilnega doma v Kozarjah za delavce in delavke te skupine. Vabimo pa tudi druge, kateri še niso člani naše organizacije, pa se zanjo zanimajo. Prav tako vabimo tudi člane drugih strokovnih skupin, kateri stanujejo v našem okolišu. Pokažimo s svojo udeležbo, da se zavedamo, da smo delavci in da nas zanimajo delavska vprašanja prej kot vse drugo.

Viničarji

Iz centrale. Nenadoma nas je zapustil in umrl tov. Miško Jožef iz skupine Svetinje. Bil je eden najstarejših in redno plačujočih članov. Kakor mnogi je tudi on moral trpeti radi organizacije, toda ni omahoval. Ohranimo ga v častnem spominu. Svojem se je izplačala cela posmrtnina v znesku 1000 Din. Razpisali bomo zbiranje za ta in prihodnji slučaj, ker se bliža zima, pa ne bo zaslužka. Smrt pa tudi pozimi ne počiva.

Celjsko okrožje

Odsek pekovskih pomočnikov v Celju. Kdor od bliže ne pogleda življenja pekovskega pomočnika, ta si ne more predstavljati, kako nizko stoji prav ta v socialnem oziru. Oboje: delovni čas in mezda so na splošno tako krivični, da se more to zgoditi le zadnjim v vrsti delavstva. Pekovski pomočnik, ki ima po zakonu določen delovni čas, mora prav radi svoje neopornosti delati mnogo več, in to izključno radi samovoljnosti gospodov lastnikov pekarn. Tako začnejo nekateri ob devetih zvečer in traja delo do jutra, ko je delo opravil, pa hajdi po koš in razprodajaj in raznosi peš ali na kolesu to, kar si ponoči spekel. To traja včasih do desetih, celo enajstih. Komaj je prost, se pomočnik uleže in zaspil od dvanajsturnega garanja, ko se zbudi, pa mora zopet na delo. Tako pomočnik nima prostega med tednom niti ure, razen če si to odtrga od spanja. In mezde! V Celju je le malokateri, ki plača tako, da temu ni oporekati, večina pa, in med te spadajo najprej oni, ki imajo nove hiše ali celo tovarno, pa plačajo tako sramotno, kot da bi bili pomočniki njihovi hlapeci. Pri vsem tem je naravnost čudno, da so se pomočniki tako pozno prebudili k pozitivnemu delu v resni delavski organizaciji. V okviru JSZ bodo imeli v Celju odslej svojo pekovsko sekcijo, katere odbor bo s pomočjo organizacije takoj začel reševati zavoženo in težko stanje v njihovi stroki.

Tovariši pomočniki: Ne mislite, da je treba še vedno tako naprej, kot je to bilo dosedaj. Dosti in preveč ste že izgubili, vstopite v Jugoslovansko strokovno zvezo, če hočete imeti uspehe v svoji stroki! Skupno in pogumno na delo!

Nočemo takega narodnega gospodarstva

Stalno se dogaja, da se vrši konkurenca med posameznimi gospodarskimi panogami na račun delavskih plač. — Prav nazorne primere za našo trditve dobimo v konfekcijskih podjetjih. Javnost prav rada poudarja, kako se je vse pocenilo, zlasti cene za konfekcijsko blago so zelo nizke. Če pa premotimo, na čigav račun gredo te nizke cene, bomo manj navdušeni nad takim napredkom. — Kakšna je torej resnica?

Krojači in šivilje v konfekcijskih podjetjih morajo delati na dan od 12 do 15 ur. Zaslužijo na dan 8 do 10 Din. Šivilja dobi od izgotovljene bluze po 8 do 10 Din, od obleke po 15 Din, od svilen po 30 Din, od kostumov in plaščev od 30 do 50 Din. Od sraja za komad po 1.50—7 Din. Po kakovosti morajo krojači izdelovati hlače za 5 do 10 Din, obleke za 30—50 Din, zelo fine za 60 do 100 Din. Še niže so plačani tisti krojači in šivilje, ki sprejemajo delo na dom.

Če pomislimo, da mora šivilja delati obleko in plašče od 1½—2½ dneva; krojač obleko ravno toliko dni in da mora pri tem sam plačevati še

sukanec, da se ne vračunava izguba časa za merjenje in pomerjenje, moremo dobiti sliko o plačah nastavljenec v konfekcijskih podjetjih.

Vsi taki nastavljenec so slabo rejeni, bolni na pljučih in živcih, v vsakem oziru propadajo.

Menimo, da ni namen narodnega gospodarstva ta, da nekateri bogate na račun ljudskega gladovanja in ljudskega zdravja. Zato je narodna dolžnost, da se take razmere odpravijo in da se napravi konec takemu »narodnemu gospodarstvu«.

Prvo nalogo pri tem ima pa delavstvo samo. Delavstvo vseh takih obratov se mora organizirati in napraviti potem skupno akcijo za odpravo teh razmer. Ker že vnaprej vemo, da bo javnost več ali manj stala ob strani, je delavstvo navezano čisto nase. Razmere se bodo tedaj zboljšale le z vestnim sodelovanjem. Zaradi tega se zavedajmo, da je ključ, kedaj se naj prične akcija za zboljšanje položaja delavstva, ki je zaposleno pri izdelavi konfekcijskega blaga, v njegovi roki. Nekateri obrati so že organizirani. Naj jim slede še ostali, kajti v slogi je moč.

Kadar hoče gospod podjetnik agitirati...

Delavske strokovne organizacije niso paradne organizacije. Delavstvo jih ustanavlja zaradi tega, da ga vodijo, se zanj bore in da tudi za njega posegajo v delovne razmere v posameznih podjetjih. Delavstvo se dobro zaveda, da se samo ne more udeleževati tako, kakor bi želelo in bi bilo za njega dobro, zlasti v sedanjih težkih razmerah, ko je celo za to borno skorjico kruha tako težko! Delavstvo dobro ve, da samo kot tako ni svobodno, da visi nad njim vedno grožnja odpusta, ali pa najmanj zapostavljanje. Zaradi tega se organizira.

Pameten podjetnik to upošteva in urejuje v svojem podjetju vsa iz delovnega razmerja izvirajoča vprašanja z delavsko strokovno organizacijo. Neki podjetnik pa se skoraj gotovo še ni vživel v to. Saj tako bi sklepali po nastopu, ki ga je imel v kamniškem okraju napram svojemu delavstvu.

Po zadnji stavki so se razmere v tem podjetju še precej zadovoljivo razvijale. V oktobru prične obratovati škrobarna. Ker se je delavstvo bala, da ne bi prišli vsi prejšnji delavci nazaj v škrobarno, je prosilo po svoji organizaciji Delavsko zbornico, da posreduje. Razgovor se je vršil 18. septembra na licu mesta in se je glede zaposlitve dosegel sporazum. — Pri tej priliki je gospod sprožil misel, da je škrobarna tak posej, da se mora obratovati neprekinjeno. Zastopniki delavstva se v tem pogledu niso mogli izjaviti, ker še niso zaslišali celotnega delavstva. Namignili pa so, da bi se moralo delo ob nedeljah plačevati vsaj 50% više. Gospod pa ni bil nič kaj navdušen za višjo plačo. Ob razhodu so zastopniki delavstva obljubili, da bodo pravočasno javili stališče delavstva.

Toda gospod pa ni čakal na obljubljeno obvestilo, ampak se je takoj naslednji dan lotil te naloge na svojo pest. Najprej je poklical na odgovor obratnega zaupnika, češ da je očital drugemu obratnemu zaupniku, da ga je pri razgovoru nekaj polomil. Obenem je ukazal svojemu uradniku, da naj med tem časom skliče delavstvo celotnega obrata, zidarje, iz mlina i. t. d., dasi je

šlo le za škrobarno. Ko je napestil tega obratnega zaupnika, je šel gospod k zbranemu delavstvu, ga je zelo prijazno nagovoril in obžaloval, da nima toliko cigaret, da bi dobil vsak eno. Omenil je tudi Kristusa, mimogrede osvrknil dogodke v Kranju, nazadnje je pa le povedal, v katerem grmu tiči zajec. Hotel je zvedeti od delavstva, če hoče delati ob nedeljah brez poviška, zato je dal tak predlog v svoji prisotnosti na javno glasovanje.

Kljub tej javnosti se je delavstvo obotavljalo. Gospod je moral opetovano vzkliskati: »No fantje, ali bo kaj ali nič,« da se jih je nekaj premaknilo.

Tako postopanje g. podjetnika je silno značilno. Prvič. Hoče se vtikati v popolnoma delavske zadeve. Če ima delavstvo med seboj kake spore, jih bo že samo uredilo. Taki spori podjetnika prav nič ne brigajo. Ali je bilo že kdaj slišati, da se je kak delavec vtikal v razmere pri Zvezi industrijcev?

Dalje. Ali je socialno in človeško, da hočete svoj položaj kot podjetnik izrabit v to, da bi delavstvo še bolj garalo in da bi se odpovedalo tistim pravicam, katere mu dajejo zakoni. Nam ni znan noben tak primer.

Pa Kristus! Seveda Vam ugaja tak Kristus, kakor si ga predstavljate Vi: da bi bilo delavstvo lepo ubogljivo in pokorno, da bi brez odpora bilo na razpolago Vašim željam.

Ne marate pa Kristusa, ki ukazuje, da posvečujete Gospodov dan, da ljubite svojega bližnjega kakor samega sebe; Kristusa, ki uči, da je bogastvo silno nevarno in tudi krivično, ko pravi: »Lažje je priti kameli skozi šivankino uho, kakor bogatino v nebesa.« Kristusa, ki govori po svoji Cerkvi o vnebovpijojih grehih, med katere spada tudi: Zasluzek delavcu pridrževati ali odtrgovati.

Tudi Vaše delavstvo to dobro ve. Zato je na svojem sestanku v nedeljo 27. sept. likvidiralo svoje spore, se še bolj zjeklenilo in sklenilo, da je merodajna za njega le njegova delavska strokovna organizacija. Kdor hoče govoriti z njim, mora pač govoriti z organizacijo.

Kolektivna pogodba v tovarni „Titan“ podpisana

V ponedeljek, dne 28. septembra, je bilo končno zaključeno mezdno gibanje kovinarjev, zaposlenih pri podjetju Titan d. d. v Kamniku. Zastopniki strokovnih organizacij so ta dan podpisali kolektivno pogodbo. V veljavo je sicer stopila že v avgustu, vendar se tedaj ni podpisala, ker jo je podjetje moralo predložiti v odobritev svoji centrali v Osijeku. Tako je izvršeno delo za kolektivno pogodbo, katero je trajalo od marca t. l. Po sedmih letih je delavstvo prišlo zopet do tega, da ima s podjetjem urejene svoje delovne in plačilne odnose s kolektivno pogodbo. 4% zvišanje plač, ureditev plač, akordov in vseh ostalih vprašanj pomeni za nas delavce korak naprej.

S tem pa delo še ni končano in ni rečeno, da sedaj strokovna organizacija ni več potrebna. Sedaj se bo šele začelo delo na uveljavljanju in izvajanju posameznih določb, ki so v kolektivni pogodbi. To bo skrb strokovnih organizacij in obratnih zaupnikov, delavstvo pa, da bo organizirano in enotno in tako v oporo zaupnikom pri event. intervencijah, ki bodo potrebne.

Vse gibanje se je izvršilo brez večjih in težjih pretresov, katera so danes v mezdni gibanjih običajna. To dokazuje, da je delavstvo ostalo disciplinirano in tudi enotno, kar je v veliki meri pripomoglo, da se je borba za kolektivno pogodbo uspešno končala. Le organizirano, zavedno in enotno delavstvo bo sposobno, da si pribori in uredi v podjetjih primerne plače in ostale delovne odnose. Kamniški kovinarji so to vsaj v veliki večini storili, zato tudi s svojim delom razmeram in času primerno uspeši. Treba pa je, da vstopijo v vrste organiziranega delavstva tudi vsi oni, ki so sedaj stali ob strani. Dolžnost zavednega delavca in delavke je, da je organizirana, in to v naši Jugoslovanski strokovni zvezi, ako pa misli, da ta ni za njega, pa ima na izbiro še eno strokovno organizacijo, in to SMRJ.

To in ono

Ormož. Zgodilo se je pri nas v Ormožu nekaj, kar do sedaj nihče ni pričakoval. Kaj je to? Glavne stikajo skupaj in pravijo, ali ti je že znano kaj novega? Ne! Ej, vsa ormoška delavska druhal se je organizirala pri Jugoslovanski strokovni zvezi. Mi pa hvalimo Boga, da smo prišli na to idejo in da nam je tov. Peter Rozman iz Maribora vendar enkrat odprl oči. Sedaj vedo to tudi naši delovodje oziroma mojstri in nam grozijo, da bodo vzeli — Prekmurce.

Prizadeti naj to stvar dobro premisli in ve, da bomo mi tudi Prekmurce organizirali, ker so ti še bolj nezavedni, kakor smo bili dosedaj mi.

Prizadeti bi moral svojim delavcem preskrbeti najprej dobro pitno vodo. Saj ni čuda, da gre toliko delavcev k zdravniku, ki jih pa še ta nahruli in pravi, da bo počasi ena tretjina delavstva pri njem. Mi pa pravimo, da nismo krivi bolezni sami, ampak krivi so tisti, ki nam ne preskrbijo niti zdrave pitne vode. Za nas velja le eno, in sicer, da vsi pristopimo v Jugoslovansko strokovno zvezo in z njo vred ohranimo svoje pravice.

Jesenice. V nedeljo se je poročil naš vrli član Klavžar Viljem iz Brega z gđ. Fani Pristov iz Sela, Zabreznica. — Bilo srečno.

Zelo ugodno kupite
v trgovini z železnino

VENCESLAV BREZNIK

Ljubljana, Stritarjeva ulica št. 7

vse potrebno blago, kar
spada v to stroko.

Ne zamudite
ugodne prilike!

Vsi si želimo konca nepovoljnega stanja na denarnem trgu in iz tega izvirajoče gospodarske krize! Priznanje, ki ga po celi državi uživa slovensko denarništvo, temelji zlasti na vzorni urejenosti naših hranilnic, na gospodarnosti in vztrajnosti slovenskih hranilcev, ki so svoje denarne zavode dvignili do takega ugleda in pripomogli domovini do blagostanja!

Pomagajmo si sami!

Vlagajte svoje prihranke, vir blagostanja, v domači največji denarni zavod, to je

Mestna hranilnica ljubljanska v Ljubljani